

PRELUCRAREA AUTOMATĂ A DATELOR DIN DOCUMENTELE DE ARHIVĂ ȘI REGĂSIREA LOR TEMATICĂ

MARIA PARVULESCU

Direcția Generală a Arhivelor Statului

Direcția Generală a Arhivelor Statului, integrată organic în rindul instituțiilor cu rol deosebit în domeniul activității politico-ideologice, cultural-științifice și de propagandă, desfășoară o amplă activitate pentru dezvoltarea bazei documentare, păstrarea, conservarea și valorificarea izvoarelor istorice din Fondul Arhivistic Național.

Militând cu hotărâre pentru transpunerea în viață a prevederilor Programului partidului privind introducerea mijloacelor de prelucrare automată a datelor și realizarea Sistemului Național de Documentare, a Hotărârilor Secretariatului C.C. al P.C.R. și a Decretului Consiliului de Stat nr. 472/1971 privind Fondul Arhivistic Național al R. S. România, Arhivele Statului și-au intensificat eforturile în vederea soluționării multiplelor cerințe de informare documentară care să răspundă necesităților cercetării științifice.

În contextul creșterii și diversificării sferei de preocupări ale Arhivelor Statului, o dată cu finalizarea în linii mari a acțiunii de inventariere, s-a trecut la efectuarea cercetării tematice a fondurilor și colecțiilor arhivistice socotite ca fiind cele mai valoroase din punct de vedere al informațiilor ce le conțin, care au fost pregătite în vederea microfilmării pentru fondul de asigurare, la sistematizarea și clasificarea tematică a fișelor ce se întoamesc, la organizarea acestora în fișiere și prelucrarea automată cu ajutorul calculatorului, contribuind astfel la creșterea cantității de informații furnizate cercetătorilor, prin reducerea duratei de informare în favoarea sporirii timpului afectat activității creatoare a acestora.

Criteriul de bază în efectuarea cercetării tematice îl constituie studierea exhaustivă a documentelor și întocmirea fișelor prin relevarea informațiilor principale și secundare ce constituie problema actului, ceea ce a presupus din partea arhiviștilor o documentare temeinică asupra istoricului și activității instituției sau personalității creatoare a fondului sau colecției, cunoașterea atît a publicațiilor și a documentației din domeniul respectiv, cît și a lucrărilor în care documentele au fost editate.

Menționăm că s-au pus în cercetare 201 fonduri și colecții arhivice din care 92 au fost încheiate, iar 109 sînt în curs de cercetare, rezultînd 344.506 fișe tematice.

Cercetarea tuturor documentelor dintr-un fond sau colecție pusă în lucru și întocmirea de fișe pentru probleme la care se referă acestea, au impus necesitatea elaborării unui Clasificator tematic care să faciliteze sistematizarea și clasificarea informațiilor extrase din documente. Acesta dă posibilitatea încadrării informațiilor din documentele de arhivă în 20 de clase tematice, reprezentînd tot atîtea domenii de activitate din sferile vieții politice, economice, sociale, culturale, științifice etc. a țării noastre de-a lungul timpurilor. La rîndul lor, clasele tematice cuprind o grupare a informațiilor pe teme, subteme și probleme, permițînd o cercetare a documentelor în cauză atît sintetică cît și analitică.

La elaborarea clasificatorului tematic am utilizat metodologia de lucru a INID pentru alcătuirea Tezaurului Național Politematic care realizează o clasificare a informațiilor din domeniul economic și tehnic.

Clasificatorul tematic este un instrument deschis, poate fi completat cu noi aspecte rezultate din cercetarea treptată a documentelor de arhivă, cunoscut fiind faptul că acestea conțin informații, știri, fapte de orice natură și din oricare domeniu. De altfel, experimentarea lui în cadrul filialelor a confirmat acest lucru, iar propunerile, observațiile și sugestiile pe care le-am primit confirmă previziunile noastre în această privință.

Fișele tematice organizate conform clasificatorului se păstrează în fișiere tematice la DAC și la filiale. Amintesc aici opinia regretatului prof. Aurelian Sacerdoțeanu care arăta: „Organizarea fișierelor tematice pe baza cercetării exhaustive a documentelor este o operă măreață, pe care n-au realizat-o decît puține arhive. E bine să nu fie omis din planul de muncă, urmînd să fie completat an de an, fond de fond, generație de generație“.

Totodată, fișele tematice sînt supuse unui lanț de operațiuni (dactilografare OPR, înregistrare, indexare coordonată, înmagazinare), în vederea prelucrării automate cu ajutorul calculatortului, constituindu-se astfel un fișier central de informații pe benzi și discuri magnetice, regăsirea efectuîndu-se pe baza tematicii solicitate.

Problema introducerii informaticii documentare în activitatea arhivistică preocupă în ultimii ani din ce în ce mai mult conducerea de arhivă ale multor țări din lume, aspect reliefat atît de publicațiile de specialitate, cît și de manifestările internaționale organizate de CIA (Consiliul Internațional al Arhivelor) care, începînd cu anul 1964, a supus cu regularitate dezbaterii congreselor și conferințelor sale, teme privind tehnica și prelucrarea automată a datelor.

Din documentația de specialitate se detașează concluzia potrivit căreia majoritatea arhivelor s-au preocupat, prin ansamblul măsurilor întreprinse, de arhivarea noilor tipuri de documente rezultate din prelucrarea automată a informațiilor în diversele domenii de activitate, înregistrate pe suporturi mașino-interpretabile (cartele perforate, benzi perforate, benzi magnetice, discuri magnetice), apreciîndu-se că 40% din numărul arhivelor păstrează asemenea fonduri.

Paralel cu acestea se constată o intensificare a muncii de creare a sistemelor automatizate de organizare, păstrare și regăsire a informațiilor ca rezultat al creșterii volumului de documente în epoca contemporană, al sporirii cererii de informații retrospective din documente, al progresului mijloacelor perfecționate de prelucrare a datelor.

După o perioadă de cîțiva ani de investigare, de studiu, de experimentare, de consultare cu alte instituții de profil, DGAS, în colaborare cu un prestigios colectiv de specialiști (analisti, programatori, informaticieni, matematicieni și ingineri) de la CEPECA, ASE, CID, a proiectat și elaborat Sistemul automat de înmagazinare, păstrare și regăsire a informațiilor din documentele de arhivă, care are următoarele funcționalități:

1. Creează, actualizează și păstrează pe benzi magnetice fișiere cu informații din documente;
2. Concentrează un număr însemnat de informații prin codificarea lor (cotele și caracteristicile documentelor);
3. Facilitează prelucrarea automată a informațiilor în toată complexitatea și varietatea lor;
4. Exploatează fișierele de date periodice, pe măsura încărcării lor și la cerere, pentru furnizarea operativă de răspunsuri tematice și statistice.

În prezent, dispunem în faza de exploatare de un număr de 20.000 rezumate tematice, urmînd ca pînă în anul 1980 să ajungem, conform programului elaborat în acest sens, la 500.000 documente.

Subliniem că acest minim de informații pe care s-au făcut testările și experimentările de rigoare, reflectînd evenimente și procese social-politice, economice, culturale, științifice etc., din aproape toate epocile istorice, prin prelucrările la care au fost supuse și prin rezultatele obținute, confirmă atît metodologia elaborată cît și eficiența utilizării calculatorului în munca de arhivă, caracterizată prin rapiditatea și numărul relevant de documente obținut la o cerere de regăsire tematică.

Se poate spune că, dacă în cei aproape 150 de ani de existență a Arhivelor Statului nu s-a putut încălca principiul de păstrare a documentelor după creator, fapt care a determinat un acces lent la informații, numai prin parcurgerea inventarelor și implicit a dus la efectuarea unor cercetări parțiale, incomplete. Ca urmare a dezvoltării tehnicii, a creșterii numerice și calitative a personalului, Arhivele Statului își aduc un aport mai mare pe frontul cercetării științelor sociale, la elaborarea unor tratate, sinteze și manuale care răspund unor cerințe de ordin științific, cultural și de prezentare a României pe plan internațional, furnizînd mult mai multe date, informații, fapte care vor completa tabloul istoriei poporului nostru de două ori milenar pe aceste meleaguri și vor permite analize, comparații, concluzii, în unele domenii inedite.

Implicate profund în dezvoltarea forțelor productive, mai ales a forței de muncă, ca și în făurirea noilor relații de producție, științele sociale sînt puse în fața unor probleme deosebite, care necesită exami-

narea unor structuri complexe și a unui volum mare de informații. Printr-o muncă perseverentă, bine organizată, de înmagazinare și regăsire automată a informațiilor, Arhivele Statului vor veni în întâmpinarea realizării acestor sarcini indicate de conducerea partidului și statului nostru, valorificând cu maximum de eficiență Fondul Arhivistic Național.

SELF-PROCESSING OF DATA FROM THE ARCHIVAL DOCUMENTS AND THEIR THEMATIC RETRIEVAL

ABSTRACT

In the context of a permanent increase and diversity of the State Archives activities, the General Directorate of the State Archives began to carry into effect, at the same time with the finishing of the drawing up activity of the archival fonds and collections inventories, the thematic research of the most microfilming for the security fonds. It also began the systematization and thematic classification of the summaries and their organization in the thematic files and the self-processing by means of computer.

An increase of the amount of information and a reduction of the length of the research time were obtained in this way.

The research of all the documents belonging to an archival group or collection, in course of processing, and the drawing up of cards for the subject, they refer to, needed the elaboration of a subject matter classifier to facilitate systematization and classification of the information data taken from the documents. Owing to it the records data could be classified into 20 subject matter classes that represent various fields of activity of the political, economic, social, cultural and scientific life in our country in the course of time. In their turn, the subject matter classes include a grouping of data according to their themes, underthemes and matters that make easier the synthetic and analytic study of the respective documents.

For their self-processing by means of the computer the summaries pass through a succession of operations (OPR typing, recording, putting on the coordinated index, storage). In this way a principal file of information on the magnetic tapes and discs is formed. The information will be found again on the basis of the requested themes.

After some years of research, study, experiment and consulting the other alike institutes, General Directorate of the State Archives projected and elaborated the System of Computerized Data Processing Techniques applied to the archival records aiming at:

1. To form, bring up to date and keep on the magnetic tapes, cards with document data;
2. To concentrate a great number of data by codifying them (classification marks and specific features of records);
3. To facilitate the computerized data processing in all their complexity and variety;
4. To exploit periodically the data bank according to their loading and at request in order to provide, promptly, subject matters and statistical answers.

Being deeply involved in the development of the productive forces, mainly of the labour force, as well as in the forming of the new productive relations, the social sciences face some particular problems which need the study of some complex structures and of a great bulk of data. The State Archives, by a persevering activity, well organized, concerning the computerized data processing techniques, will achieve the targets indicated by our state and party leadership, turning to account with an utmost efficiency the National Archival Fonds.